

Bijlage 2 – Aanpak gendergerelateerd geweld

Aanleiding

De vele voorbeelden van geweld tegen vrouwen in Nederland, te vaak met fatale afloop, vervullen ons met afschuw. Vrouwenhaat en geweld tegen vrouwen moeten krachtig bestreden worden. We doen al veel, maar we willen en moeten nog meer doen om gendergerelateerd geweld te bestrijden. Het kabinet beoogt gendergelijkheid te bevorderen en maatschappelijke cultuurverandering aan te jagen door in te zetten op bewustwording. Schadelijke gendernormen moeten veranderen in gezonde en gelijkwaardige gendernormen. Hiervoor is het nodig dat de (gender)gelijkheid van alle mensen in Nederland wordt bevorderd.

Waar het bij sekse om het biologisch geslacht van een persoon gaat, gaat het bij gender om de sociaal-culturele opvattingen en verwachtingen die gebaseerd zijn op sekse. Als we spreken over gendergerelateerd geweld, dan bedoelen we geweld dat mensen van een bepaalde sekse onevenredig raakt of geweld waarbij gender een rol speelt in het ontstaan of het voortduren van het geweld. Gendergerelateerd geweld kent verschillende verschijningsvormen die elkaar deels in aard overlappen, zoals partnergeweld, seksueel grensoverschrijdend gedrag en schadelijke praktijken. Gendergerelateerd geweld raakt alle mensen, maar het raakt in meerdere mate vrouwen en lhbtq+ personen.¹

Sociaal-culturele opvattingen en verwachtingen over mannen of vrouwen kunnen leiden tot conflicten en geweld of invloed hebben op het voortduren van het geweld. De relatie tussen geweld en gender loopt dan ook via ongelijkheid, macht en controle.² Hoe direct of indirect de relatie tussen gender en geweld is, is niet in alle gevallen aan te geven. Maar onderzoeken laten zien dat gender een factor is.³

Het is belangrijk dat er bij het signaleren en bestrijden van geweld aandacht is voor de invloed van gender, omdat de aanpak daardoor effectiever wordt.⁴ Zo heeft het landelijk actieprogramma *Geweld hoort nergens thuis*, in samenwerking met Regioplan drie hulpmiddelen ontwikkeld voor gemeenten om gendersensitief te werken.⁵ En, in opdracht van VWS, heeft de Augéo Foundation in maart 2022 een digitaal magazine en een animatie ontwikkeld voor professionals over de relatie tussen gender en geweld.⁶

Het is onze ambitie gendergerelateerd geweld te voorkomen, eerder en beter in beeld te krijgen, te stoppen en duurzaam op te lossen. Daarom versterken we de aanpak van gendergerelateerd geweld. Hiermee zetten we ook kracht achter de implementatie van afspraken uit het Verdrag van de Raad van Europa inzake de aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld – beter bekend als het Verdrag van Istanbul.

Rollen en verantwoordelijkheden

Gemeenten spelen een belangrijke rol in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling en zijn verantwoordelijk voor de Veilig Thuis-organisaties, meldpunten, het bieden van vrouwenopvang en andere vormen van hulp en ondersteuning. Gemeenten kunnen op grond van

¹ [Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag 2022 | CBS](#).

² Vaan, K., Harthoorn, H. en Martina, K. (2020) De relatie tussen gender en geweld tegen vrouwen & huiselijk geweld: een analyse. Amsterdam: Regioplan.

³ K. de Vaan, S. Dijkstra en B. Witkamp (2016). Verbetering gendersensitiviteit prevalentieonderzoek huiselijk geweld (Amsterdam: Regioplan) en S. Daru et. al. (2016). Huiselijk geweld verklaard vanuit genderperspectief. Literatuurstudie (Regioplan/Atria/Movisie); B. Tierolf, K. Lünemann en M. Steketee (2014). Doorbreken geweldspatroom vraagt gespecialiseerde hulp. Onderzoek naar effectiviteit van de aanpak huiselijk geweld in de G4 (Utrecht: Verwey-Jonker Instituut); A. Nanhoe (2011). Pionieren in de mannenopvang. (Gemeenten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht).

⁴ Dit en andere elementen onder dit speerpunt wordt ook beaamd in de voorgestelde aanpak van femicide van Barbara Godwaldt met behulp van nabestaanden femicide-slachtoffers (2023): [Barbara-Godwaldt-Aanpakplan-Femicide.pdf \(valente.nl\)](#)

⁵ [Huiselijk geweld en kindermishandeling: aandacht voor gender | VNG](#)

⁶ [Gender en huiselijk geweld - Augéo Magazine Special - Gender en huiselijk geweld - Augéo Magazine Special](#)

de Wmo 2015 en hun inkoopbeleid ervoor zorgen dat aanbieders kennis in huis hebben over gendergerelateerd geweld. Het ministerie van VWS is stelselverantwoordelijk voor de Wmo 2015 en biedt de kaders in wet- en regelgeving. Denk aan het neerleggen van taken en verantwoordelijkheden zoals een meldcode en een mogelijkheid om nadere kwaliteitseisen neer te leggen. Gemeenten worden hoofdzakelijk gefinancierd via het Gemeentefonds met het ministerie van BZK als fondsbeheerder. Ook het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft een belangrijke rol, evenals landelijke organisaties zoals de politie, het Openbaar Ministerie, de reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming. Daarnaast is het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap verantwoordelijk voor emancipatiebeleid waarmee de grondoorzaken van gendergerelateerd geweld worden aangepakt. OCW werkt hiervoor samen met verschillende maatschappelijke organisaties en vrijwilligers.

Preventie

Het voorkomen van gendergerelateerd geweld ligt voor een belangrijk deel in het wegnemen van genderongelijkheid als oorzaak van het geweld. Het kabinet beoogt gendergelijkheid te bevorderen en maatschappelijke cultuurverandering aan te jagen door in te zetten op bewustwording, het veranderen van schadelijke gendernormen in gezonde en gelijkwaardige gendernormen en gendermainstreaming⁷. Om te werken aan de doelen die hierover zijn opgenomen in de Emancipatienota⁸, zijn in 2023 acht allianties gestart die zich onder meer richten op het vergroten van duurzame financiële onafhankelijkheid van praktisch opgeleide vrouwen, gelijke representatie van vrouwen in de Nederlandse politiek en het bevorderen van gendergelijkheid op de terreinen onderwijs, (sociale) veiligheid, gezondheid, arbeidsmarkt, media, politiek, recht en leefvormen. In aanvulling hierop wordt Emancipator gefinancierd om te werken aan mannenemancipatie.⁹ Bovendien wordt vanuit het Nationaal Actieprogramma *Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld* gewerkt aan gedeelde maatschappelijke normen en een gedeeld beeld over hoe we met elkaar om willen gaan in de samenleving en wat daarvoor nodig is, met nadrukkelijke aandacht voor genderstereotypering en machtsongelijkheid. Daarnaast houdt het kabinet met het toepassen van een 'gendertoets' rekening met genderverschillen bij het ontwerpen, implementeren en evalueren van beleid.

Extra inzet

Samen met betrokken departementen, de VNG en uitvoeringsorganisaties die een grote rol spelen bij de aanpak van gendergerelateerd geweld is in kaart gebracht op welke manier de huidige inzet en de bestaande kaders effectief versterkt kan worden. We hebben ons hierbij gefocust op speerpunten die we als het meest urgent zien en waar we met extra inzet de grootste impact kunnen maken: Deskundigheidsbevordering, Voorkomen van femicide en Aanpak van plegers. Hierbij bouwen we voort op de bestaande aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling zoals beschreven in deze brief. Hieronder gaan we verder in op welke acties we inzetten op de drie genoemde speerpunten.

Speerpunt 1: Deskundigheidsbevordering

Huidige en toekomstige uitvoerende professionals, beleidsmakers, ervaringsdeskundigen, medewerkers van organisaties actief in het maatschappelijk middenveld en vrijwilligers spelen een cruciale rol in het voorkomen en bestrijden van gendergerelateerd geweld. De kennis en vaardigheden waarover zij beschikken zijn essentieel. Deskundigheidsbevordering is daarmee een belangrijk middel om gendergerelateerd geweld eerder en beter in beeld te krijgen, te stoppen en

⁷ Gendermainstreaming is een benadering van beleidsvorming die rekening houdt met de belangen en zorgen van zowel vrouwen als mannen. Het doel van gendermainstreaming is rekening te houden met genderverschillen bij het ontwerpen, implementeren en evalueren van beleid, programma's en projecten, zodat zowel vrouwen als mannen er baat bij hebben en gendergelijkheid wordt vergroot. Bron: <https://www.coe.int/en/web/genderequality/gender-mainstreaming>.

⁸ [Emancipatienota 2022-2025 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

⁹ Mannenemancipatie gaat over het voorkomen van gewelddadige mannelijkheid en het promoten van zorgzame mannelijkheid, als bijdrage aan de emancipatie van vrouwen en lhbtqi+ personen, en de bevrijding van mannen uit traditionele mannelijkheden. Bron: Emancipator 'Mannenemancipatie?'.

duurzaam op te lossen. Geconstateerd is dat bij verschillende professionals de kennis en vaardigheden ontbreken om gendergerelateerd geweld te voorkomen en te bestrijden op een manier die in overeenstemming is met het Verdrag van Istanbul.

Doel: een duurzame kwaliteitsverbetering van deskundigheidsbevordering

1 – Faciliteren van duidelijke afspraken tussen uitvoerende organisaties over het structureel verbeteren van deskundigheid rond gendergerelateerd geweld.

Om het huidige kennisniveau en competenties van uitvoerende professionals te verbeteren, gaan organisaties die een belangrijke rol spelen bij de aanpak van gendergerelateerd geweld, concrete afspraken met elkaar maken. Het gaat hierbij om kennis en competenties die nodig zijn om gendergerelateerd geweld eerder en beter in beeld te krijgen, het stoppen en duurzaam op te lossen en het voorkomen en bestrijden van dit geweld.

De afspraken gaan over 'wie wat moet weten' en over de organisatie, de implementatie, de borging, de evaluatie, het doorvoeren van aanpassingen, het bestuurlijk commitment en een blijvende verbinding met de praktijk. Met deze afspraken beogen we duurzame kwaliteitsverbetering van deskundigheidsbevordering te realiseren door het incidentele karakter te doorbreken van cursussen en trainingen. Ook kan een stap worden gemaakt in het combineren van trainingen, waardoor professionals van organisaties die veel met elkaar samenwerken, van elkaar weten wát ze weten en daarmee wat ze van elkaar mogen verwachten.

We richten ons met deze actie op professionals werkzaam bij de grote uitvoerende organisaties die een belangrijke rol spelen in de keten-aanpak van gendergerelateerd geweld. Dit zijn: gemeenten, Veilig Thuis-organisaties, instellingen voor Vrouwenopvang, Centra Seksueel Geweld, Politie, Reclassering (3RO), Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming, LEC EGG, Slachtofferhulp en de GGD. De VNG wordt nauw betrokken bij de opdracht omdat gemeenten opdrachtgevers zijn van een aantal uitvoerende organisaties die betrokken zijn bij dit traject. Wij faciliteren het proces om tot deze afspraken te komen, inclusief een haalbaarheidstoets.

Bij het komen tot de afspraken wordt samengewerkt met en kennis en expertise benut van kennisinstituten, het maatschappelijk middenveld - waaronder veldpartijen gericht op gendergelijkheid en lhbtqi+ gemeenschap - en toezichtsorganen. Waar a relevant werken we samen en stemmen we ook af met initiatieven vanuit het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. De expertise die we hierop ontwikkelen, delen we met andere programma's die hierbij baat hebben, zoals het Nationaal Actieprogramma Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag en Seksueel Geweld en de activiteiten van de Regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.

2 – Onderzoeken hoe kwaliteitscriteria voor training/opleiding te realiseren en hoe die kunnen worden benut.

Trainingen en cursussen die gericht zijn op het eerder en beter in beeld krijgen van gendergerelateerd geweld, het stoppen en duurzaam oplossen en het voorkomen en bestrijden van dit geweld, moeten van voldoende kwaliteit zijn. Het is voor uitvoerende professionals, beleidsmakers, ervaringsdeskundigen en vrijwilligers van belang om te weten dat de training of cursus die zij volgen van voldoende kwaliteit is. Er bestaan op dit moment geen kwaliteitseisen voor cursussen en trainingen, met als gevolg dat er relatief grote verschillen in kwaliteit worden ervaren. We gaan onderzoeken hoe tot kwaliteitscriteria gekomen kan worden en hoe de inzet hiervan op praktisch wijze benut kan worden.

Speerpunt 2: Het voorkomen van femicide

Femicide, oftewel gendergerelateerde moord of doodslag van een vrouw¹⁰, is de ernstigste vorm van geweld tegen meisjes en vrouwen en een onacceptabele schending van mensenrechten.¹¹ Bij moord en doodslag van vrouwen kan gender een rol spelen in de geweldsdynamiek.^{12,13} Vrouwen worden in Nederland disproportioneel vaker gedood door hun (ex-)partner of een familielid dan mannen.¹⁴ In de periode 2018 tot en met 2022 werden 6 op de 10 vrouwelijke slachtoffers omgebracht door hun partner of ex-partner. Bij vrouwen tussen de 20 en 60 jaar was dit driekwart. 1 op de 5 vrouwelijke slachtoffers werd door een familielid om het leven gebracht.

Doel: vroegtijdig en effectief ingrijpen bij signalen van geweld door (ex-)partners en familieleden en daarmee moord/doodslag voorkomen, onder meer door tijdig herkennen van signalen ('rode vlaggen') van intieme terreur en femicide en door het verder versterken van de samenwerking tussen betrokken partijen.

In de onderzoeken van het Verwey-Jonker Instituut (2020), de Universiteit Leiden (2020) en de internationale analyses van femicide door Spencer en Stith (2020), Monckton Smith (2020) en Harden en collega's (2019) worden belangrijke voorspellers van femicide uitgelicht, zoals een geschiedenis van intieme terreur (ook wel dwingende controle genoemd), een aanstaande echtscheiding en/of stalking van de ex-partner.¹⁵

Intieme terreur kan subtiel beginnen en heeft een gradueel verloop, waarbij sprake kan zijn van zowel fysiek, psychisch als seksueel geweld. Er bestaat hierbij een hoog risico op een fatale afloop. Intieme terreur vraagt om een andere aanpak dan wederkerig partnergeweld (zie ook de bevindingen van het hierboven aangehaalde cohortonderzoek van het Verwey-Jonker Instituut). Als relaties waarin sprake was van intieme terreur zijn beëindigd, kunnen plegers overgaan tot stalking van de ex-partner. Ook stalking kent een gradueel en patroonmatig verloop en kan leiden tot fataal geweld.

Dit speerpunt richt zich primair op de aanpak van (ex-)partnergeweld en eengerelateerd geweld. Hierbij bestaat ook aandacht voor de eventuele kinderen van personen die in dergelijke situaties zijn betrokken.

1 – Herkennen van signalen door professionals die kunnen wijzen op intieme terreur en dreigende femicide en inzetten op het bieden van concreet handelingsperspectief voor deze professionals

Als onderdeel van het speerpunt deskundigheidsbevordering gendergerelateerd geweld, zetten we in op het vroegtijdig herkennen van de rode vlaggen van intieme terreur en femicide, zoals

¹⁰ Verenigde Naties (2022). *Statistical framework for measuring the gender-related killing of women and girls (also referred to as 'femicide/feminicide')*. Zie hier: [1 Statistical framework femicide 2022 Vs 150822 \(1\).pdf \(unwomen.org\)](#)

¹¹ Het recht op een leven vrij van geweld, het recht op leven, het recht op lichamelijke en geestelijke integriteit en het recht op gezondheid.

¹² Liem, M.C.A., Aarten, P.G.M. e.a. *Patterns of Female Homicide Victimization in Europe*. Ingediend bij een wetenschappelijk tijdschrift.

¹³ Duysac, S., Galesloot, N., Korfe, W. & Schols, H. (2022). *De rol van gender bij geweld*. Amsterdam: Regioplan.

¹⁴ CBS (2023), [Meer mensen vermoord in 2022, meeste slachtoffers in Rotterdam \(cbs.nl\)](#)

¹⁵ Steketee, M., Tierolf, B., Lunemann, K. & Lunemann, M. (2020). *Kwestie van lange adem. Kan huiselijk geweld en kindermishandeling echt stoppen?* Utrecht: Verwey-Jonker Instituut; Aarten, P., Boelema Robertus, C., Alink, L. & Liem, M. (2020). *Een vergelijking tussen fataal en niet-fataal huiselijk geweld*. Den Haag: Politie & Wetenschap; Spencer, C. M., & Stith, S. M. (2020). Risk factors for male perpetration and female victimization of intimate partner homicide: A metaanalysis. *Trauma, Violence and Abuse*, 21(3), 527-540; Monckton Smith, J. (2020). Intimate Partner Femicide: Using Foucauldian Analysis to Track an Eight Stage Progression to Homicide. *Violence Against Women*, 26(11), 1267-1285; Harden J, Du J, Spencer CM, Stith SM. (2019) *Examining Attempted and Completed Intimate Partner Homicide: A Qualitative Synthesis*. *Violence Vict.*

pogingen tot verwurging, geweld tijdens zwangerschap of onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van het slachtoffer.¹⁶

2 – Aanscherpen van de veiligheidsbeoordeling op een verhoogd risico op intieme terreur en femicide.

Samen met onder andere Veilig Thuis en instellingen voor vrouwenopvang wordt bekeken hoe de veiligheidsbeoordeling kan worden verbeterd. Hierbij wordt rekening gehouden met gender, cultuur en lhbtqi+ specifieke indicatoren. Verkend zal worden of en hoe dit gepaard kan gaan met een traject waarin de veiligheidsbeoordeling wetenschappelijk wordt gevalideerd.

3 – Verkennen van landelijk inzet van het zorg- en beschermingsarrangement voor slachtoffers van intieme terreur.

Met behulp van subsidie van de staatssecretaris van VWS is vanuit het Landelijk actieprogramma Geweld hoort nergens thuis door Sterk Huis en Fier een zorg- en beschermingsarrangement ontwikkeld. Dit arrangement is ontwikkeld vanuit een samenwerking tussen Veilig Thuis, de vrouwenopvang en de politie en geeft een duidelijk handelingskader voor casussen waarbij sprake is van intieme terreur. We gaan met landelijk betrokken partijen bespreken of en hoe dit zorg- en beschermingsarrangement kan worden doorontwikkeld tot een landelijk toepasbaar arrangement. Aanvullend hierop verkennen we met de landelijk betrokken partijen of, in navolging op het landelijk kader stalking het ontwikkelen van een landelijk kader voor de aanpak van intieme terreur meerwaarde biedt.

4 – Zorgen voor meer aandacht voor veiligheidsrisico's bij ouders en kinderen in geval van gezag- en omgangszaken.

Bij ouderconflicten na scheiding zijn er veel verschillende belangen die door de rechter moeten worden afgewogen om tot een beslissing op maat te komen over gezag- en omgangskwesties. Zeker als er sprake is van een verleden en/of een risico op huiselijk geweld en kindermishandeling, brengt dit een hoge mate van complexiteit met zich mee. Onder meer GREVIO heeft geconstateerd dat in dergelijke situaties verschillende vormen van (ex-)partnergeweld (zoals bijvoorbeeld intieme terreur) niet altijd als zodanig worden herkend en in die zin niet worden meegewogen bij de beslissing of en in welke vorm een omgangsregeling in het belang van het kind is. Er zijn bijvoorbeeld signalen dat er aangestuurd wordt op 'gezamenlijk ouderschap' (ouders er samen uit laten komen), bijvoorbeeld door de inzet van bemiddeling, terwijl de onveilige situatie zich in dat specifieke geval zich er niet voor leent. Deze signalen nemen wij zeer serieus. Daarom wordt de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming gevraagd om advies uit te brengen over deze problematiek, specifiek met betrekking tot de aard ervan en hierbij nadrukkelijk de relevante organisaties, zoals de Raad voor de Kinderbescherming, mediators, Raad voor de Rechtspraak en hulpverleningsorganisaties, te betrekken. Op basis hiervan zal worden bezien of en zo ja op welke wijze, de aandacht op veiligheidsrisico's bij ouders en kinderen in gezag- en omgangszaken verder versterkt kan worden.

5 – Signalen delen met burgers die kunnen duiden op huiselijk geweld en kindermishandeling, waaronder femicide.

De publiekscampagne 'Ik vermoed huiselijk geweld' (2023, zie ook eerder in deze brief) heeft tot doel de hand te reiken naar slachtoffers en ervoor te zorgen dat omstanders niet hun ogen sluiten voor huiselijk geweld, maar in actie komen en het gesprek aangaan. Met scenario's worden voorbeelden gegeven van signalen van (potentieel) huiselijk geweld (partnergeweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling). Op de website van de campagne wordt aandacht

¹⁶ Factsheet Intieme terreur (VNG)

besteed aan femicide en worden de rode vlaggen die kunnen duiden op femicide uitgelicht, zodat omstanders deze signalen kunnen herkennen en zodat zij kunnen handelen.

6 – Het kabinet vraagt het WODC te onderzoeken wat nodig is om in Nederland standaardwetenschappelijke (meta-)analyses te maken van gevallen waarin sprake is geweest van (een poging tot) dodelijk huiselijk geweld of kindermishandeling.

Deze actie is naar voorbeeld van het Domestic Homicide Review zoals dat in onder andere het Verenigd Koninkrijk bestaat. Hierbij kan zowel de voorgeschiedenis als de aanpak van de zaak nader bekeken worden. Hierbij wordt ook verkend om niet alleen input uit officiële documenten en betrokken professionals te halen, maar ook naar de mogelijkheid om input van omstanders en nabestaanden te gebruiken. De analyses moeten inzicht geven in o.a. de samenwerking tussen de betrokken organisaties, welke signalen of kernfactoren er per casus en op landelijk niveau te herkennen zijn en de lessen die hieruit te trekken zijn. De analyses kunnen ook bijdragen aan de dataverzameling over dodelijk huiselijk geweld of kindermishandeling. Het primaire doel van deze analyses is het continu verbeteren van het beleid en de aanpak van de betrokken partijen en zo een leerproces te verkrijgen.

Speerpunt 3: Aanpak van plegers

Een goede en vroegtijdige aanpak van plegers is cruciaal in een systeemgerichte aanpak omdat daarmee de cirkel van geweld duurzaam doorbroken kan worden. In opdracht van het landelijk actieprogramma Geweld hoort nergens thuis is een quickscan¹⁷ uitgevoerd naar het hulpaanbod voor plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling in het vrijwillig kader. Uit deze quickscan blijkt dat er op dit moment nog onvoldoende aanbod is voor plegers. De quickscan heeft nog geen opvolging gekregen. De quickscan zelf is niet met uw Kamer gedeeld, maar wel het rapport dat hieruit is voortgekomen, namelijk *'Focus op 'de pleger' – deel van het geheel'*.

Doel: Beter aanbod van effectieve interventies voor plegers.

Om plegergedrag en herhaald plegergedrag te voorkomen is het belangrijk dat de drempel zo laag mogelijk is om hulp te zoeken voor mensen die geweld (dreigen) te plegen en voor hun directe omgeving. Ook is het belangrijk dat er vervolgens voldoende, effectief hulpaanbod beschikbaar is voor deze plegers. Dat geldt zowel voor het vrijwillig als het strafrechtelijk kader (ook verwijzing naar vrijwillige hulpverlening na afloop van reclasseringstoezicht).

1 - Inzetten op de juiste kennis en expertise om met plegers te werken.

Uit het rapport *Focus op 'de Pleger' – deel van het geheel* blijkt dat het verrijken van kennis en kunde van professionals over plegers en in de praktijk nodig is. In het rapport wordt uitgebreid ingegaan op welke kennis en vaardigheden van belang zijn voor professionals. Ook in het rapport *Verbetering gendersensitiviteit van prevalentieonderzoek huiselijk geweld* van Regioplan wordt hier aandacht aan besteed. Zo wordt in dit rapport genoemd dat het hebben van inzicht in de motieven van plegers, hulp gericht kan worden ingezet. Bewustheid bij hulpverleners over gender en hun eigen opvattingen hierover, is hierbij ook van belang. In het eerdergenoemde magazine *Special van Augeo* over de relatie tussen gender en geweld, wordt stilgestaan bij welke kennis en vaardigheden bij professionals bijdragen aan effectieve hulp aan plegers, zoals het aansluiten bij de emoties van de pleger.

2 - In gesprek gaan met gemeenten over het implementeren van de bouwstenen voor plegeraanpak in het vrijwillig kader.

¹⁷ 'Focus op 'de pleger' – deel van het geheel' Opbrengsten QuickScan en bouwstenen plegeraanbod vrijwillig kader huiselijk geweld en kindermishandeling voor (centrum)gemeenten en GHNT-regio's. Arum van, Mobach en Stolzenbach, maart 2021

Gemeenten hebben een belangrijke rol en verantwoordelijkheid als het gaat om de aanpak van plegers. Het hierboven genoemde rapport *'Focus op 'de pleger' – deel van het geheel'* bevat bouwstenen waarmee gemeenten hierbij gefaciliteerd worden. De bouwstenen richten zich op de gemeentelijke visie, de opdracht aan de lokale (wijk)teams, de deskundigheidsbevordering van professionals, de beschikbaarheid van hulpaanbod en op de samenwerking tussen het lokale (wijk)team en Veilig Thuis en Politie. We gaan met de VNG bespreken welke bouwstenen voor gemeenten de belangrijkste zijn, hoe zij deze gebruiken en hoe wij gemeenten kunnen ondersteunen bij het implementeren van deze bouwstenen.

3 - Benutten van de resultaten van het onderzoek van Verwey-Jonker Instituut ten behoeve van voldoende laagdrempelige hulpdiensten voor plegers.

We hebben, mede namens de minister voor Langdurige Zorg en Sport en in samenwerking met de VNG het Verwey-Jonker Instituut onderzoek laten doen naar de behoeften van slachtoffers en plegers als het gaat om het gebruik van laagdrempelige hulpdiensten. Onder laagdrempelige hulpdiensten verstaan we het geheel van diensten die een luisterend oor bieden, die advies kunnen geven, waar een melding kan worden gedaan en die de toegang tot hulp vormt waarvoor geen verwijzing nodig is en toegang tot hulp waarvoor wel een verwijzing nodig is. Het onderzoek richt zich ook op de vraag welke factoren drempelverhogend werken en welke factoren drempelverlagend werken als het gaat om het zetten van de stap naar deze hulp. Specifiek voor plegers bleek dat het betrekken van ervaringsdeskundigen drempelverlagend werkt en dat zij een waardevolle bijdrage kunnen leveren als het gaat om sociale steun en advies aan plegers. De betrokken bewindspersonen hebben eind 2022 de resultaten van het onderzoek ontvangen en op 20 maart 2023 is het onderzoek gedeeld met uw Kamer.¹⁸ De resultaten van dit onderzoek gaan we benutten voor het verbeteren van de beschikbaarheid van laagdrempelige hulpdiensten voor plegers. We willen in beeld krijgen in hoeverre het huidige aanbod overlap en/of hiaten bevat en wat nodig is om tot een dekkend aanbod te komen. Deze actie pakken we in gezamenlijkheid met een traject dat vanuit onder meer het Nationaal Actieprogramma Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag en Seksueel Geweld wordt gestart.

4 - Landelijk stimuleren van het gebruik van supportgroepen voor plegers.

Sinds 2015 zijn er in Nederland verscheidene zelfhulpgroepen (Mannen tegen agressie, Agressie en daarna, Cirkel is rond, de Pion) opgericht op basis van het 12-stappenprogramma, zoals bekend uit de verslavingszorg. Deze supportgroepen bieden mannen een platform binnen het vrijwillig kader vanuit een perspectief op het nemen van eigen verantwoordelijkheid voor gedrag. Onder begeleiding van ervaringsdeskundigen delen deelnemers tijdens bijeenkomsten hun ervaringen. Buiten de bijeenkomsten kunnen deelnemers op moeilijke momenten contact met elkaar en hun begeleiders hebben. Uit pilotstudies blijkt dat deelnemers aan supportgroepen hun vermogen om agressie te beheersen vergrootten en dat de door hun ervaren kwaliteit van leven verbeterd is^{19,20}. In de onderzoeken komt naar voren dat herkenning en een ervaren mate van gelijkwaardigheid tussen ervaringsdeskundige en pleger belangrijk is voor het potentieel succes van een hulpverleningstraject. We willen het gebruik van deze supportgroepen stimuleren en we gaan met de VNG in gesprek over hoe we dit kunnen doen.

5 - Het benutten van de onderzoeksresultaten van het effectonderzoek van het WODC naar de BORG-training ten behoeve van het inzetten van de BORG-training in het vrijwillig kader.

Op 24 april jl. ontving uw Kamer de brief met beleidsreactie op het WODC-onderzoeksrapport *'De effectiviteit van de BORG-training'* (BORG staat voor Beëindigen Onderling Relationeel Geweld). Deze training wordt door de reclassering in strafrechtelijk kader gegeven aan plegers van

¹⁸ Kamerstukken II, 2022-2023, 28345, nr. 261.

¹⁹ De Ron, A., & van Dam, A. (2023). Recovery in peer support groups for batterers- a pilot study. Submitted.

²⁰ Aerts, J.E.M., & van Dam, A. (2023). Peer support groups for batterers; a qualitative study on effectiveness and active elements. Submitted.

partnergeweld in situaties van wederkerig partnergeweld (common couple violence).²¹ Gezien de resultaten van het WODC-onderzoek is het van belang dat deze training wordt doorontwikkeld. De reclassering heeft de voorbereiding van deze doorontwikkeling afgerond. Momenteel wordt gewerkt aan de verbetering van de wetenschappelijke onderbouwing van deze training.

Als deze wetenschappelijke onderbouwing gereed is, dan zal worden verkend hoe de BORG-training ook in vrijwillig kader vroegtijdig kan worden ingezet, bijvoorbeeld op verwijzing van Veilig Thuis. Hierover hebben wij gesproken met de reclassering, het Landelijk Netwerk Veilig Thuis, de vrouwenopvang en de VNG. De behoefte om dit verder te verkennen wordt gedeeld. Deze verkenning zal stapsgewijs worden uitgevoerd en zal gepaard gaan met wetenschappelijk onderzoek, zodat op een gefundeerde wijze besloten kan worden of, en zo ja op welke wijze, de BORG-training in vrijwillig kader kan worden ingezet. Op basis van een eerste pilot zal een procesevaluatie plaatsvinden en een impactanalyse voor de betrokken organisaties. Vervolgens zal een tweede pilot nodig zijn om een effectiviteitsonderzoek te kunnen uitvoeren.

²¹ Common couple violence onderscheidt zich van intieme terreur. Common couple violence is situationeel geweld; intieme terreur is instrumenteel geweld.